

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

FÜGGELÉK

Az alábbi összeállítást a McTEKA (www.cirkuszkutato.hu) orális archívuma anyagainak felhasználásával a Századunk Alapítvány munkatársai készítették. Az egyes szövegrészek elején zárójelben közöljük az adatközlő nemének ikonját (♀= nő, ♂= férfi); a „+” jelzés azt mutatja, hogy az adatközlő 1940 előtt született. A dőlt betűs szedés az interjú készítőjének kérdéseit, megjegyzéseit adja.

Artisták és privátok

(♀+) Kistarcsán születtem, apukám artista volt, anyukám lány korában nem volt artista, csak utána lett. Apukám Kecskeméten született, anyukám Lajosmizsén. Táncoltunk, akrobatikát csináltunk apukával. Apuka ugró volt, szaltókat ugrott, kaucsukos, jó artista volt, zenélt, trombitált, sok ló volt, Apuka vezette elő, ő idomította őket.

(♂+) 5 éves volt, mikor édesapja meghalt, 10 testvérével édesanyja egyedül nevelte őket. Mamájának zöldséges standja volt, egyik vevője, az „Erős Muki” bácsi a New York kávéház állandó vendége volt, és a Royal Orfeumban (ma Madách Színház), ahol Josephine Baker is tiszta pucéran, egy banánszoknyában fellépett, dolgozott a Poncheri kötél-táncos szám, akiről megemlítette ez a Muki, hogy tanulót keresnek. Megnézték, kipróbálták, megtetszett nekik, és a harmadik polgárit félbehagyva, kb. egy hónap múlva, az útlevél elintézése után utazott is utánuk Németországba.

(♂+) Egészen pontosan 1937 óta vagyok a komédiában, akkor én egy bűvészhez kerültem, volt egy teljes műsor, kultúrházakban, akkori különböző helyiségekben, színháztermekben, tánctermegekben dolgoztunk...Lényegében termettünk, vásároztunk, búcsúra jártunk, mindenféle variációban. A komédiás gyűjtőfogalom alá került mindenki, aki annál a cirkusznál volt: a szegényes sorsban is mindenki tartott ún. tanulófiút, -lányt. Inkább cselédek és kocsisok voltak, akik cserélni jártak a jegyért (ez a darizás), a lakosság ugyanabba a kategóriába vette, mintha az artista lányok lettek volna. Az előítélet ettől van. Azok a lányok, akiket ügyel-bajjal megtanítottak egy tourbillionra, vagy el tudott énekelni egy dalt – ezeknek voltak balhéik.

(♀) *Hol születtél? Hódmezővásárhelyen. Arra jártatok? Apukám oda való, ő is ott született, és anyu ott szült meg. Anyukád a manézsban dolgozott? Dolgozott, igen. Zsonglőr volt. Ő is komédiás? Persze, hogy komédiás. Katolikus volt a család, hogy ilyen szép nagy gyermekáldás volt? Akarták a gyerekeket? Igen. Vagy így sikerült. És apukád volt a nem-komédiás. Igen, apu volt a privátból lett artista. Meglátta anyukát, megszerette... Nem, apu akkor már artistaként dolgozott. Apukád hogy lett artista? Ő tornázott, és gondolom, hogy látta a komédiás cirkuszosokat, kedvet kapott hozzá, és ő egyedül. Milyen számot csinált? Handstand, kaucsuk.*

(♀+) Hát engem az félelemmel töltött el, lehet, hogy későn kapcsolódtam bele. 9-10 éves voltam, mikor először elvittek cirkuszhoz, csak megnézni. És akkor én emlékszem a chapiteaura, felnéztem, a Czájának új chapiteauja volt, gyönyörű. Hát az úgy igen, de nekem ez egy siserehad, egy borzalom volt ez az egész. A manézst szerettem, mert általában úgy van rólam fénykép, hogy támaszkodom a páholyra, és nézem a műsort.

(♀) Apám intézetben nevelkedett, a szülei meghaltak a háború alatt, ők meg a nővérével intézetbe kerültek. Szakmát tanult, finom-keramikus lett, közben sportolt és zeneiskolát végzett, rézfúvósokon játszott, nagyon tehetséges ember volt. Egy cirkuszos ügyes gyerekeket keresett az intézetekben, ő kivette az intézetből apámat, azt hiszem, valamelyik Axt volt, így került apám cirkuszhoz. Ő

foglalkozott velem, tanított, tőle tanultam az akrobatikus elemeket.

(♀) Az ő édesapja nagy arénatulajdonos volt, állítólag nyolc nyelven beszélt. T. Terézia kötél-táncosba Kecskeméten beleszeretett a nagyapám apja, aki érettségizett [!!!] ember volt.

(♂) Közművelődési főosztályon dolgoztam, és munkaköreim közé tartozott a MACIVA, ami vállalat volt. '86-tól ismerem a területet. Előtte csak gyerekkori élményeim vannak. *Milyen népek az artisták?* Találkoztam korrekt értéket teremtő igényes emberekkel és ennek az ellenkezőjével is. Szent örültnék tartok némelyeket, akit az egész belső ereje hajt. Volt olyan, aki a függöny mögött más lett, a magánélet más területén. A közönségnek produkáló ént elválasztja a függöny mögötti.

(♂+) *Úgy kellene, hogy 1 órában az élettörténetét.* Jó, 1918-ban január 14-én. 2 polgárit végeztem. Utána elmentem orvosi műszerész tanulónak. ott voltam 3 évig. Aztán felszabadultam, voltam két helyen. Az egyik a Lehel piac mellett volt a Bulcsú utcában. Ott ismerkedtem meg az artista világgal. 1938-ban átkerültem a Magyar Optikai Művekhez. Még mindig tartottam az artistákkal a kapcsolatot. Abban az időben a Sztár eszpresszóba jártak be.

(♂) *Anyai nagyszülei is cirkuszosok voltak?* Igen. Anyai ágról hosszú. Mind cirkuszos. Azt tudom, hogy a dédnagyanyám még németül beszélt, magyarul nem olyan jól. De magyar volt, vagy cseh. Születtem Keszthelyen, a vásártéren egy 3,5 méteres cirkuszkocsiban. Ott lépett föl az apám a nagyapám cirkuszában. Apám oda benősült. Ha benősült, azt jelenti, ő is artista lett. Igen, erőművész és állatidomár volt, a saját idejében nagyon sikeres szuper volt. Amerikában született nem cirkuszos kivándorolt magyar szülőktől, nevelőintézetbe adták a gyerekeket. Így édesapám Franciaországban nevelkedett, a nővéreivel együtt. Nagyapám, mint szülők nélkül felnőtt gyerek, elment megnézni a cirkuszt, összebarátkozott az állatidomárokkal, az artistákkal. És magyarán megszökött a cirkusszal, amikor az továbbindult. Így lett cirkuszos. *Hány éves volt akkor?* 12-13. *Olyan fiatalon?* Igen, abban az időben még nem vették olyan komolyan, nem jártak annak úgy utána. A fogadott gyerek elment, hát elment. Most biztosan nem lenne így. Elment a cirkusszal, és ott kijárta a cirkusz alapiskoláit. *Van unokája?* Sajnos, ritkán látom. Fiamék elváltak. *Cirkuszos leszel?* Én megpróbálom oltogatni. Amikor egészségesebb voltam, elhoztam az iskolából, elvittem a próbaterembe és gyakoroltam, vele flikk-flakkot, kézenállást már tud csinálni, úgy, ahogy tud. Tudom, hogy az nem kézenállás, hanem tótágas. A cirkuszi handstandhoz krupierből kell felmenni. Édesanyjával él privát életet.

(♀) A kislány nagyon magában van. Érdekes korszakát éli. Biciklizik is, különösebb trükköket még nem csinál, de gumiasztalozik, levegőszámot próbál. A férjem nagyapjának egyetlen fiúgyermeke volt, a többi mind lány. Ez az egy ember teremtette meg a dinasztiát. 13-an voltak testvérek. Ő és a felesége – három volt, nem komédiás, privát. Dolgozott artistaként, létraszámot csinált, ő volt az obermann. Fusslétraszámot. Aztán tartott egy biciklit fönt. Ügyes volt. Ő tanította meg. Az első házasságból lett a L., ott is van három gyerek. Hármazsonglőr.

(♀) Hatvanban születtem, éppen ott volt a cirkusz. Apám Balatonszemesen, Dombóváron. Görög katolikusok. Amíg nagymama élt, templomba jártunk. Nem tudom, édesanyám anyja artista volt-e. Nem dolgozott, csak a gyerekekkel törődött. *A te párod sofőr volt, egy szem fiad felesége angol.* Svájcban utaznak. *Fiad sátozmester, aki artistaképzőt végzett.* Felesége privát. Két gyerek van, úgy néz ki, hogy artisták lesznek. A kisfiú mindenkit leutánoz. Előadás alatt is be akart menni próbálni.

(♀+) A férjem az első világháború idején katona volt. Apja nem volt artista. Anyja cseh családból származott, ők artisták voltak. Apám apja állítólag bárói család. Kadét volt, beleszeretett az anyósomba. Biztosan nagyon szép artitalány volt. Szép volt még öregasszonynak is. Beállt a cirkuszba, és csinált privát emberként egy magas-drótszámot. Egyszer elment helyet keresni a cirkusznak, és soha többé nem látták. Nem tudják, mi lett vele. Évekig kutattak utána, sikertelenül.

Holtta nyilvánították.

(♂+) *Hol születtél? Újpesten. Szüleid foglalkozása? Az apám tímársegéd volt, anyám pedig háztartásbeli. Iskolai végzettséged? 8 általános, 2 ipariskola. Mikor kerültél be a szakmába? 1954-ben. Miért? Miért? Hát azért, mert szerettem volna is az lenni mindig, csak hogy nekem nem voltak meg a feltételeim. Mert? Az én apám nem volt artista, és mikor én jelentkeztem, akkor én már túlkoros voltam. Hova jelentkezted? Az Artistaképzőbe. Persze. Nem hivatalosan, csak úgy érdeklődtem, mondták, hogy már nem lehet. Nyelveket beszélsz-e? Igen. Angolul. Értek valamit németül, oroszról valamit, de nem beszélek. Babonás vagy-e? Most kezdek. Tehát régebben nem kopogtad le, ha... Nem. Hát nekem nem volt kitől örökölnöm, nem voltak artisták a szüleim.*

(♀+) *Érdekes, hogy nálunk is mindig privátot vettek el, így, hogyha visszafelé megyek, az anyám is priváthoz ment, a nagypapám is privát lányt vett el. Ez visszajön. Mondjuk, ez nem is baj, mert ez egy kis vérfrissítés. Az én apám, nem azért mondom ezt el neked, hogy dicsekedjek, de hát az én édesapám az reál gimnáziumot végzett katonatiszt volt, és onnan került ő be a sportba, tehát birkózó.*

(♀+) *Olyan nagyon sokat nem tudok róluk, mondjuk, annyit tudok a nagypapáról meg a te dédanyádról, a komédiában voltak, mindegyik bennmaradt a komédiában, aztán egy időre a dédnagypapám az leállt, leprivátosodott, talán egy 10-15 évet, aztán mikor a háború volt, tehát '43-ban már eléggé háborús hangulat volt, '43 őszén nagypapa újra útra kelt. Amíg privát volt, mit csinált? Gyárban dolgozott.*

megjelenik minden negyedévben